

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060203

DOM
2019-03-28
Stockholm

Mål nr
P 436-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-12-19 i mål nr P 2902-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

MKB Fastighets AB

Motparter

1. Stadsbyggnadsnämnden i Malmö stad
2. Pågen AB
3. Special Yeast AB
- .
4. Xtera Fastighetsförvaltning AB

Ombud för 2–4: Advokaterna A.B. och J.G.

5. Sofielunds Företagsgrupp

SAKEN

Tidsbegränsat bygglov för bostadsmoduler samt miljögård och parkering på fastigheten XX i Malmö kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1478417

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

MKB Fastighets AB (MKB) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa stadsbyggnadsnämndens i Malmö stad (nämnden) beslut den 24 mars 2017 § 122 att ge ett tidsbegränsat bygglov.

Nämnden har medgett MKB:s yrkande.

Pågen AB, Special Yeast AB och Xtera Fastighetsförvaltning AB (Pågen m.fl.) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

Sofielunds Företagsgrupp har fått möjlighet att yttra sig men har inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

MKB har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg:

Modulbostäderna tillgodoser ett trängande behov av nya bostäder för studenter och unga vuxna som inte kan tillgodoses på annat sätt. Att upphäva bygglovet innebär att kommunen fräntas möjligheten att uppfylla sin lagstadgade skyldighet att skapa en god och trygg stad. Att det måste byggas på den aktuella marken beror på att det inte finns obegränsat med mark i Malmö att bygga på.

Utredningen visar att en produktionsökning hos Pågen inte skulle medföra någon ökning av den omgivningspåverkan som tillåts enligt det nu gällande tillståndet. Utredningen visar även att ljudbilden från anläggningen vid en produktionsökning skulle bli i huvudsak oförändrad. Pågens och Special Yeasts produktionsmängd har hållit sig på en jämn nivå de senaste åren. Det är därför inte rimligt att vänta en plötsligt ökad produktionsmängd.

Bebyggelsen inom kvarteret Kampen har förändrats. Det finns nu mer störningskänsliga verksamheter i området. Det enda återstående tillverkningsföretaget

är Optimera TGM snickerifabrik. Förutom Pågens och Special Yeasts verksamheter söder om kvarteret Kampen finns bara Stadex kvar i området.

Pågen m.fl. har anfört att modulbostäderna är olämpliga ur trafiksäkerhetssynpunkt eftersom det kan komma att bo barn i husen. Modulbostäderna kommer dock inte att vara attraktiva i första hand för barnfamiljer. Bostäderna är dock lämpligt lokaliserade, även för det fall att barnfamiljer skulle flytta in, detta bl.a. eftersom husen ligger i direkt anslutning till ett grönskande parkområde och ett attraktivt utbud av kultur-, sport- och fritidsaktiviteter. Vad gäller trafiksituationen kan den till och med vara bättre än normalt för att vara i Malmös innerstad.

Nämnden har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg: I en stad i omvandling måste det finnas ett rimligt utrymme för boende och industri att kunna samexistera, vilket vid en samlad avvägning bedöms vara möjligt i detta fall.

Pågen m.fl. har anfört detsamma som i underinstanserna med i huvudsak följande tillägg:

Pågen AB:s expansionsplaner är konkreta och nära förestående. En tidigare ansökan om utökat tillstånd återkallades bl.a. eftersom Pågen AB har för avsikt att ansöka om en ännu större produktionsökning. Om det bor människor i ett industriområde är den troliga följden ständiga tillsynsärenden, vilket skulle bli betungande för verksamhetsutövarna. Om bygglov ges kan inte Pågen AB innehålla tillståndsvillkoren för sin verksamhet. Redan idag när produktionsmängden i tillståndet inte utnyttjas fullt ut skulle bl.a. bullervillkoret för natt överskridas vid de lovsökta bostäderna.

I området förekommer omfattande tung trafik vilket medför buller och utsläpp. Pågen AB:s mest trafikerade in- och utfart ligger mittemot de tänkta bostäderna. Trafiken förväntas också öka i och med att Pågen AB utökar verksamheten. Lokaliseringen är också olämplig ur trafiksäkerhetssynpunkt, inte minst om det kan komma att bo barn i bostäderna.

Bostäderna ska placeras i ett område som är detaljplanelagt för bl.a. industri- och hantverksändamål och där det också finns en stor del industribyggnader och andra verksamhetslokaler som ger upphov till störningar. Det aktuella bygglovet skulle innebära en avvikelse från detaljplanens mest fundamentala bestämmelser, nämligen användningsbestämmelserna. Det är olämpligt att göra en så genomgripande förändring av området genom ett tillfälligt bygglov.

I området hanteras ett stort antal kemikalier och verksamheterna genererar utsläpp till luft samt lukt. Pågen AB har utformat sin verksamhet så att omgivningspåverkan koncentreras mot den sida där modulbostäderna är tänkta att byggas. Det är inte en lämplig omgivning för människor att bo i. Bostädernas lokalisering främjar inte en allsidigt sammansatt social struktur och främjar inte kontakt och gemenskap för de boende.

MKB och Pågen m.fl. har gett in viss ytterligare utredning till Mark- och miljööverdomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

För att ett tidsbegränsat lov för bostäder ska kunna ges måste åtgärden uppfylla någon – men inte alla – av förutsättningarna i 9 kap. 30 – 32 a § plan- och bygglagen (2010:900), se 9 kap. 33a § plan- och bygglagen. Vilka krav som ska ställas och i vilken grad kraven ska vara uppfyllda får bedömas i det enskilda fallet. En lämplighetsprövning ska göras som omfattar en avvägning mellan de intressen som talar för åtgärden och de motstående allmänna och enskilda intressen som skyddas av plan- och bygglagen och annan lagstiftning (prop. 2016/17:137 s. 11 och 14).

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att utredningen inte visar att platsen i och för sig är olämplig för den sökta åtgärden med hänsyn till olägenheter för de boende i form av buller, lukt och risker kopplade till kemikaliehantering, och inte heller med hänsyn till trafiksäkerhet eller den sociala miljön för de boende.

Pågen AB har invänt att dess verksamhet riskerar att inskränkas om det sökta bygglovets ges. Mark- och miljööverdomstolens uppgift är här att göra en intresseavvägning där hänsyn ska tas till både allmänna och enskilda intressen, se 2 kap. 1 § plan- och bygglagen. Pågen AB:s intresse av att bedriva verksamhet ska alltså vägas mot intresset av åtgärden, dvs. att ordna boende för studenter och unga vuxna i Malmö.

I Pågen AB:s nu gällande miljötillstånd finns ett bullervillkor som innebär att Pågen AB:s bidrag till den ekvivalenta ljudnivån vid bostäder som riktvärde bl.a. inte får överstiga 40 dB(A) nattetid. Modulbostäderna kommer att bli mer utsatta för buller från Pågen AB:s verksamhet än redan befintliga bostäder. Eftersom beräknade bullervärden vid modulbostäderna inte angetts i bygglovets, ska Pågen AB:s bullervillkor innehållas även vid dessa tillkommande bostäder. Om villkoret överskrids kan Pågen AB bli föremål för tillsynsåtgärder och straffansvar, se 26 kap. 9 § och 29 kap. 4 § första stycket andra punkten miljöbalken, jfr 26 kap. 9 a § och 29 kap. 4 § andra stycket miljöbalken.

Av de bullerutredningar som MKB och Pågen AB gett in framgår att de uppmätta och beräknade ljudnivåerna under nattperioden i den sydvästra delen av området för de tänkta modulbostäderna överskrider riktvärdet i Pågen AB:s bullervillkor. MKB har uppgett att bolaget kan åta sig att vidta bullerbegränsande åtgärder. Sådana åtgärder omfattas dock inte av det sökta lovet och Mark- och miljööverdomstolen kan därför inte utgå från att de kommer till stånd. Mark- och miljööverdomstolen anser därmed att det finns risk för att den sökta åtgärden skulle begränsa Pågen AB:s möjlighet att bedriva verksamhet i enlighet med det tillstånd bolaget har idag. Vid den avvägning av intressen som ska göras beaktar Mark- och miljööverdomstolen även att Pågen AB bedriver sin verksamhet på plats som enligt detaljplanen är avsedd för ändamålet medan modulbostäderna skulle strida mot användningsbestämmelsen i den detaljplan som gäller där de är tänkta att uppföras.

Mark- och miljööverdomstolen anser vid avvägningen enligt 2 kap. 1 § plan- och bygglagen att den konstaterade risken för att Pågen AB:s nuvarande verksamhet skulle begränsas gör att det sökta bygglovets inte kan ges. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg, referent, och Birgitta Bylund Uddenfeldt, tekniska rådet Carl-Gustaf Hagander, hovrättsrådet Ralf Järtelius och tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Frida Camber.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-12-19
meddelad i
Växjö

Mål nr P 2902-17

PARTER

Klagande
MKB Fastighets AB

Motparter

1. Stadsbyggnadsnämnden i Malmö kommun

2. Pågen AB

3. Sofielunds Företagsgrupp

4. Special Yeast AB

5. Xtera Fastighetsförvaltning AB

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut den 7 juni 2017 i ärende nr 403-11570-17,
se bilaga 1

SAKEN

Tidsbegränsat bygglov för bostadsmoduler samt miljögård och parkering
på fastigheten XX, Malmö kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 421688

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00–16:00

BAKGRUND

Stadsbyggnadsnämnden i Malmö kommun beslutade den 24 mars 2017 (§ 122) att bevilja MKB Fastighets AB (bolaget) ett tidsbegränsat bygglov för uppställning av bostadsmoduler samt miljögård och parkering på fastigheten XX, under en tid om tio år från dagen för beslutet.

Nämndens beslut överklagades av Pågen AB, Special Yeast AB och Xtera Fastighetsförvaltning AB samt Sofielunds Företagsgrupp, varefter Länsstyrelsen i Skåne län den 8 maj 2017 beslutade att det överklagade beslutet tills vidare inte skulle gälla. Efter att inhibitionsbeslutet överklagats av bolaget, avslog mark- och miljödomstolen överklagandet i dom den 19 maj 2017 (mål nr P 2087-17). Genom slutligt beslut den 7 juni 2017 upphävde länsstyrelsen nämndens beslut.

Bolaget har nu överklagat länsstyrelsens slutliga beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

MKB Fastighets AB yrkar att länsstyrelsens beslut ska upphävas och nämndens beslut fastställas.

Bolaget anför bl.a. följande. Påverkan från enskilda faktorer är ringa. Bedömningen att den kumulativa effekten skulle bli problematisk är orimlig. Nämndens uppfattning att placeringen av modulerna är lämplig ska ha företräde (jfr RÅ 1991 not. 162 och prop. 2006/07:122 s. 52). Länsstyrelsens beskrivning av modulhusens närområde är missvisande. Området kan visserligen uppfattas som ett industriområde, men de senaste åren har användningen av kringliggande industrilokaler ändrats, bl.a. till aktivitetscenter och samlingslokal. En nyligen upprustad park sträcker sig också längs modulernas norra sida. Det har även uppförts nya bostäder i direkt anslutning till fastigheterna XX och YY 30. Bullernivåerna är generellt lägre vid modulbostäderna än vid permanent bebyggelse utmed Lantmannagatan och söder om Pågen AB:s verksamhetsområde.

Utformning och placering av modulerna har anpassats bl.a. efter dagsljus- och bullerberäkningar.

Pågen AB har tidigare påstått att kommunens framtida ombyggand av Lantmannagatan omöjliggör in- och utlastning längs denna gata. Det finns dock inte någon förstudie, detaljprojektering eller beslut kring denna byggnation. En eventuell framtida byggnation ska inte påverka det nu aktuella ärendet.

Ett eventuellt utnyttjande av en högre produktionskapacitet avseende Pågen AB och Special Yeast AB, resulterar inte nödvändigtvis i en ökad bullerpåverkan. Inget i Pågen AB:s nya tillståndsansökan tyder på att en eventuellt ökad produktionskapacitet kommer att medföra högre bullernivåer. Det kan också ifrågasättas om det överhuvudtaget finns ett behov av ett utökat tillstånd. Länsstyrelsen överdriver också betydelsen av den begränsande effekt som modulerna påstås få på bl.a. Pågen AB:s möjligheter att bedriva och utveckla sin verksamhet. Modulbostäderna ligger inte närmare Pågen AB:s verksamhet än befintliga bistäder, förskolor m.m.

Bolaget har låtit utföra nya bullermätningar, som redovisas i en ny bullerutredning. Slutsatsen i den nya utredningen är att utförda kontrollmätningar visar att gällande riktvärden för industribuller uppfylls både dag- och nattetid vid de planerade modulbostäderna. På grund av modulbostädernas avskärmande effekt kommer bullernivåerna att vara ännu lägre när modulerna väl är på plats. Bolaget kan också åta sig att vidta bullerskyddande åtgärder, t.ex. bullerplank. Bullernivåerna vid modulbostäderna är också generellt lägre än vid befintlig permanent bebyggelse utmed Lantmannagatan och söder om Pågen AB:s verksamhetsområde. Det finns inte några som helst belägg för länsstyrelsens påstående om att ljud och buller kan väntas studsas mellan fabriks- och modulväggarna på ett sätt som kan förta den avsedda effekten med en ljuddämpad sida.

Bolaget delar inte länsstyrelsens uppfattning att det är oklart vilka ljudnivåer som uppmätts eller beräknats och hur dessa mätningar eller beräkningar har utförts. Den

nya bullerutredningen visar dessutom att gällande riktvärden uppfylls.

Länsstyrelsen har heller inte beaktat att ljudmätningar från last- och personbilar som kör på Kopparbergsgatan ska bedömas enligt riktvärden för trafikbuller, inte industribuller. För nya bostäder om högst 35 m² gäller numera högre bullervärden för ekvivalent ljudnivå vid bostadsbyggnadens fasad enligt förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Reglerna har införts just för att underlätta förtätningsprojekt och planering av studentbostäder i bullriga miljöer.

Trots att trafikbullernivåerna har beräknats med hänsyn till eventuella framtida trafikökningar i området, överskrider riktvärdena inte. Maxnivån skulle dessutom påverkas endast marginellt av en ökning av trafikmängderna, eftersom det krävs en fördubbling av mängderna för att den ekvivalenta ljudnivån ska öka med 3 dBA, en ökning som är knappt hörbar för det mänskliga örat.

Länsstyrelsen ifrågasätter inte de slutsatser som dras i de utredningar som avser lukt och utsläpp från verksamheterna i närområdet. Trots att utredningarna visar att risken för ett överskridande av de enskilda gränsvärdena är liten, menar länsstyrelsen att det inte med säkerhet går att bedöma på vilket sätt den sammantagna effekten av de olika enskilda utsläpp kommer att påverka de som kommer att bo i bostadsmodulerna. Det finns dock inte någon vedertagen metod för bedömning av den sammantagna effekten på t.ex. människors hälsa vid exponering av olika utsläpp och ämnen i t.ex. stadsmiljöer. Bolaget ifrågasätter om liknande krav ställs vid permanenta bygglov. Det avgörande bör vara om enskilda uppmätta utsläpp klarar godtagbara riktvärden. Vad gäller kemikalier, ifrågasätter bolaget om länsstyrelsen tagit hänsyn till hela det utredningsmaterial som finns tillgängligt. Utifrån genomförda utredningar och riskanalyser är det möjligt att dra slutsatsen att den kemikaliehantering och de utsläpp som sker till närområdet, inte innebär någon risk för människors liv och hälsa.

Av Malmö kommuns översiktsplan från 2014 framgår att avsikten är att den del av industriområdet där fastigheten är belägen på längre sikt ska omvandlas till s.k. blandad stadsbebyggelse. Det grundläggande syftet med tidsbegränsat lov är

dessutom att få bygglov för åtgärder som avviker från detaljplan. Varken av förarbetena eller praxis framgår att det inte skulle vara möjligt att bevilja ett tidsbegränsat bygglov om åtgärden strider mot en användningsbestämmelse i en detaljplan (jfr även t.ex. MÖD:s dom den 24 april 2015, P 10151-14). Vad gäller miljöförvaltningens synpunkter vill bolaget hänvisa till tidigare inlagor där bolaget bemött och vederlagt förvaltningens farhågor och synpunkter. Påståendet om att Pågen AB:s utvecklingsmöjligheter skulle begränsas på det sätt som länsstyrelsen gör gällande, är överdrivet. Även omständigheten att det rör sig om ett tidsbegränsat bygglov ska vägas in.

Bolaget har vid utformningen av utemiljön tagit hänsyn till att en god levandsmiljö för de boende ska tillskapas. Modulbostäderna avses också placeras mitt bland verksamheter som främjar olika kultur- och fritidsändamål och nära ett grönområde. Modulerna är utformade så att de fungerar som fullgoda bostäder. Behovet av fler bostäder är ett angeläget samhällsintresse, vilket väger tyngre än eventuella estetiska nackdelar.

MKB Fastighets AB åberopar bl.a. bullerutredning den 28 september 2017 (Tyréns) och kartor över bostadsområden respektive verksamheter i aktuellt närområde.

DOMSKÄL

Frågan i målet m.m.

Mark- och miljödomstolen anmärker inledningsvis att bolaget i mark- och miljödomstolen utvecklat sin talan ytterligare och också åberopat ytterligare underlag och utredning. Mark- och miljödomstolen finner dock inte skäl att nu visa målet åter till underinstans, vilket bolaget för övrigt heller inte begärt.

Frågan i målet är därmed om länsstyrelsen haft fog för att upphäva det i målet aktuella tidsbegränsade bygglovet. Tillämplig reglering m.m. framgår i huvudsak av länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen har grundat sitt beslut på en mängd olika omständigheter; bl.a. ifrågasätts lämpligheten av lokaliseringen av modulbostäderna utifrån ett stort antal aspekter, t.ex. buller och utsläpp. Samtidigt har bolaget – i vart fall nu i mark- och miljödomstolen – åberopat en mängd omständigheter till stöd för att de sökta åtgärderna uppfyller plan- och bygglagens (2010:900), PBL, krav för att få ett tidsbegränsat bygglov.

Mark- och miljödomstolen konstaterar härvid att oavsett om 9 kap. 33 § eller 33 a § PBL är tillämplig, ska vid en bedömning av en ansökan om tidsbegränsat bygglov en lämplighetsprövning göras, innefattande en avvägning mellan de intressen som talar för åtgärden och de motstående allmänna och enskilda intressen som skyddas av PBL och annan lagstiftning. Normalt bör krävas förhållandevis starka skäl för att ge bygglov för en åtgärd som bedöms innebära en större olägenhet än vad som accepteras i fråga om lov som inte är tidsbegränsade. Ett grundläggande krav som bör vara uppfyllt är att en byggnad inte ska placeras så att den eller dess avsedda användning medför fara eller betydande olägenhet för omgivningen enligt 2 kap. 9 § PBL. Det får härvid ankomma på byggnadsnämnden att i det enskilda fallet bedöma vilka krav eller i vilken grad kraven ska vara uppfyllda samt väga de eventuella olägenheterna av åtgärden mot nyttan av åtgärden i fråga (jfr bl.a. prop. 2006/07:122 s. 54).

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det finns ett starkt allmänt och enskilt intresse av att kunna erbjuda den typ av boende som bolaget sökt tidsbegränsat lov för. Samtidigt finns det ett starkt motstående intresse framför allt av att befintliga och planerliga verksamheter i området även fortsättningsvis ska kunna bedrivas och dessutom utvecklas på platsen. Härvid bör nämnas att tidsbegränsat bygglov naturligtvis kan beviljas även för åtgärd som står i strid med användningsbestämmelse i detaljplan. En annan sak är att en åtgärd som är planstridig i detta avseende normalt riskerar medföra en betydligt större påverkan på omgivningen än

vad vissa andra planstridigheter kan medföra, något som måste beaktas i intresseavvägningen.

De nu aktuella modulerna avses placeras i område där det planenligt och sedan lång tid bedrivs ett antal olika verksamheter, vilka i olika utsträckning genererar omgivningspåverkan i form av t.ex. buller, utsläpp och andra olägenheter. Visserligen talar utredningen i målet – särskilt efter de kompletteringar som skett i mark- och miljödomstolen – bl.a. för att aktuella rikt- och gränsvärden kan innehållas, om än inte med någon omfattande marginal, och att riskerna i samband med t.ex. kemikaliehantering i området ligger på en godtagbar nivå.

Samtidigt konstaterar mark- och miljödomstolen att det finns ett mycket starkt enskilt intresse av att verksamheterna även fortsättningsvis kan bedrivas och framför allt utvecklas på platsen. Det bör därför – även om fråga är om tidsbegränsat lov – ställas förhållandevis långtgående krav på sökanden att visa att de lovsökta åtgärderna inte riskerar inskränka verksamheterna, vare sig utifrån nu rådande förhållanden eller under lovtiden.

Bolaget har åberopat en mängd omständigheter rörande verksamheternas nu aktuella – men också framtida – omgivningspåverkan; bl.a. har bolaget redogjort för en ev. framtida ombyggnad av Lantmannagatan och om ev. utökad produktionskapacitet. Mot bakgrund av såväl de lovsökta åtgärdernas som de aktuella verksamheternas omfattning och karaktär, kan bolaget enligt mark- och miljödomstolen dock inte anses med tillräcklig styrka ha visat att de aktuella åtgärderna inte kan komma att inskränka de verksamheter som bedrivs i området på ett oacceptabelt sätt.

Även om det finns starka intressen som talar för de lovsökta åtgärderna, anser mark- och miljödomstolen därmed att det inte föreligger tillräckliga skäl för att bifalla ansökan om tidsbegränsat bygglov. Länsstyrelsen har således haft fog för sitt beslut, varför bolagets överklagande ska avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 9 januari 2018.

Jesper Blomberg

Mårten Dunér

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Jesper Blomberg, ordförande, och tekniska rådet Mårten Dunér.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.